

Raad van Advies voor de Toneelkunst ...und kein Ende

Juni 1983

"Deskundigheid van mensen in de raden komt na hun politieke kleur. Het is normaal dat bij dergelijke prioriteiten de norm "kwaliteit" geen rol heeft gespeeld bij het beleid tot nu toe." (*Etcetera* 3)

Januari 1984

"Mijn taak is voorwaarden te schep-
pen opdat er kwaliteit zou geleverd worden... Daarom ben ik begonnen met te zeggen dat ik een nieuwe adviescommissie wens te installeren, waarvan de eerste taak zal zijn het evalueren van het bestaande decreet, en het onderzoeken van een aantal voorstellen. U hebt groot gelijk, er wordt aan touwtrekkerij gedaan en er is geen duidelijk beleid." (Karel Poma, minister van Cultuur, in *Etcetera* 5)

Juli 1984

"De nieuwe adviescommissie lijkt op het eerste gezicht inderdaad samengesteld vanuit een bredere basis. Naar verluidt zijn deze namen bij elkaar geraakt na, zelfs voor Belgische politieke zeden, uitzonderlijk heftig gelobby vanuit de politieke partijen, culturele groeperingen en vakbonden... Niemand van dit gezelschap heeft zich al onderscheiden door duidelijke analyses van het huidige en noodzakelijke theaterbeleid." (*Etcetera* 7)

Oktober 1985

"Eén ding is zeker: het artistieke aanbod moet in de eerste plaats de subsidiëring en de vorm bepalen en niet omgekeerd... Gezien één minister van cultuur niet alles kan volgen, zou dit pleiten voor een RAT, wellicht beperkter in omvang dan de huidige structuur, die op dagelijkse basis en in een intense dialoog met de theatermakers voorstellen voor een beleid uitwerkt. Visie op een geheel betekent: weten wat er gaande is en wat komen gaat, inzicht hebben in de geschiedenis en traditie, oog hebben voor mobiliteit en verscheidenheid, groei stimuleren, daarbij ook lettend op het ritme van die groei, openheid verdedigen en geen elementen, hoe "vreemd" ook, uitsluiten." (*Etcetera* 12)

April 1986

"Wanneer dit nummer van *Etcetera* verschijnt zal Minister Dewael voor het eerst gepraat hebben met zijn Raad van Advies voor de Toneelkunst (RAT). Om nieuwe categorieën uit te dokteren? Om oude bij te schaven? We kunnen alleen maar hopen dat de Minister en zijn staf zelf de nodige creativiteit aan de dag zullen leggen of alleszins de vrije ruimte zullen geven aan die creativiteit... Als elke creatie de organisatievorm zoekt die ze nodig heeft, dan zullen de modellen voor een beleid zeer talrijk zijn. Eén ding is zeker: werkbare modellen groeien uit de praktijk, ze zijn constant in ontwikkeling; ze worden niet geboren in ministeriële bureaus en dan eens en voor goed in decreten vastgelegd." (*Etcetera* 13)

September 1986

"De artiest wordt monddood geslagen; voor de noden van zijn werk heeft men geen oor; het theater wordt vandaag meer en meer belaagd door vijanden-buitenstaanders. Die vijanden heten: bureaucrativering, politisering, reglementering, verzelfstandiging van structuren, enz..." (*Etcetera* 15)

December 1986

"Wat voor u kwaliteit is is het voor een ander niet, en omgekeerd. Ik heb dat ook meegemaakt met de adviezen van de RAT. Ook die heb ik rigoureuus gevolgd en ik word daarover vaak kritisch aangepakt. Ik doe nooit goed. Als ik de adviezen volg, heb ik geen visie op cultuur; als ik ze niet volg, doe ik aan politieke willekeur." (Patrick Dewael, minister van Cultuur, in *Humo*, 25 december 1986)

December 1987

"Productie-omstandigheden zijn een intrinsiek deel van het produkt. Als men in een te kleine ruimte moet repeteren zal zich dat weerspiegelen in de voorstelling... De Vlaamse theatermakers zoeken voor hun creativiteit naar uitwegen: ze maken eigen structuren, desnoods zonder middelen; ze gaan in Nederland werken als hun dat meer armslag biedt, enz. Maar laten we niet vergeten dat dit

uitwegen zijn en geen oplossingen." (*Etcetera* 20)

11 juni 1988

De samenstelling van de nieuwe Raad van Advies voor de Toneelkunst wordt in de pers bekendgemaakt. Hugo Meert (journalist bij *Het Laatste Nieuws*) is voorzitter, professor Piet Thomas (hoogleraar KULAK) ondervoorzitter. De overige leden zijn René Verreth (acteur, Mechels Miniatuur Theater), Jozef Verhaeren (bestuurslid Brussels Kamer Toneel), Jo De Caluwe (directeur Arca), Karel Janssens (bestuurslid Christelijk Projecttheater), Christel Op de Beeck (recensente voor jeugdtheater bij *De Morgen*), Rudi Van Vlaenderen (directeur Brussels Kamer Toneel), Walter Tillemans (directeur Nieuw-Ensemble-Raamtheater), Hilde Uitterlinden (actrice, Kollektief Internationale Nieuwe Scène), Chris Lomme (actrice, Koninklijke Vlaamse Schouwburg), Bert Verhoye (directeur De Zwarte Komedie) en Boudewijn Van der Plaetse (regisseur).

15 juni 1988

"Uit de pers mochten wij vernemen dat de Vlaamse Executieve de samenstelling van de nieuwe Raad van Advies voor de Toneelspeelkunst heeft goedgekeurd.

Andermaal, en sterker nog dan in het verleden, vertoont deze nieuwe raad een aantal fundamentele gebreken die elke aanzet tot een soepel en vernieuwend theaterbeleid hypothekeren. Niet alleen zijn directeurs of beheerders van gesubsidieerde gezelschappen oververtegenwoordigd zodat integriteit of objectiviteit niet zonder meer vanzelfsprekend zijn; bovendien is deze raad opvallend geselecteerd volgens partijpolitieke horigheid zodat andermaal het niet onjuiste beginsel van het cultuurpact op eenzijdige en vertekende wijze wordt vertaald.

Ondanks de frekwente verklaringen van de minister dat hij belangenvermenging (rechter en partij) zou voorkomen en de deskundigheid opvoeren, stellen wij vast dat deze Raad van Advies het tegendeel bewijst.

De samenstelling van de nieuwe RAT en de subsidies voor het seizoen 1988-1989 werden in juni bekendgemaakt. *Etcetera* plaatst deze gegevens in een context van feiten en citaten sinds 1983, zijn eerste jaargang.

Deze raad is geen afspiegeling van de opvattingen, de doelstellingen en de behoeften van het huidige theater in Vlaanderen. De waarborg van "objectief" ontwerpen en uitwerken van beleidscriteria is in deze raad andermaal niet opgenomen.

De minister moet er zich van bewust zijn dat een aanzienlijk deel van de theaterlieden, makers evenzeer als toeschouwers, deze interpretatie van zijn opdracht niet delen, onder geen voorwaarde accepteren.

Wij roepen iedereen op die het met de wijze waarop en de samenstelling van de nieuwe Raad van Advies oneens is, tegen deze beslissing te protesteren. Tevens dringen wij aan op een grotere doorzichtigheid en openbaarheid van de werking van de R.A.T. en de daaruit voortvloeiende beslissingen van de minister.

Het is meer dan ooit noodzaak de minister overwegingen en ideeën over te maken die aantonen dat een ander beleid denkbaar en haalbaar is. Wij engageren er ons toe in de komende maanden een diepgaande discussie

over het theaterbeleid in Vlaanderen op gang te trekken en nodigen iedereen uit die onze bezorgdheid deelt om hieraan deel te nemen."

(Persmededeling ondertekend door Franz Marijnen - Erik Antonis - Carlos Tindemans - Pol Arias - Johan Thielemans - Frie Leysen - Hugo De Greef - Ivo Van Hove - Lukas Vandervost - Oda Van Neygen - Michel Uytterhoeven - Klaas Tindemans - Jef Demedts - Marianne Van Kerkhoven - Guy Joosten - Luc Perceval - Dirk Pauwels - Johan Wambaq - Guido Minne - Guy Cassiers - Stef Ampe - Barbara Wijckmans - Wim Meeuwisen - Rikkert Van Dijk - Gerard Mortier).

17 juni 1988

"Bij het nalezen van dit rapport met zowat alle zakelijke gegevens en inhoudelijke beschouwingen over vier jaar werking van de R.A.T. zal het de lezer evenzeer als de leden van de R.A.T. opvallen dat er nog heel veel hangende vragen en onopgeloste problemen binnen het theaterbestel zijn.

Hopelijk zullen in de eerstkomende jaren belangrijke beslissingen genomen worden die aan de fundamentele behoeften van de theatersector tegemoet komen. Als besluit willen wij toch nog een belangrijke vaststelling doen: "Zonder toename van middelen zal er ook geen nieuwe visie kunnen ontwikkeld en uitgebouwd worden." (Eindverslag over de werking van de Raad van Advies voor de Toneelkunst in de jaren 1984, 1985, 1986 en 1987).

Diezelfde dag werd de nieuwe Raad van Advies voor de Toneelkunst door minister Dewael geïnstalleerd.

28 juni 1988

"Het jeugdtheater kreeg terecht prioritaire steun." Dit zegt de vorige Raad van Advies voor Toneelspeelkunst in haar eindverslag. Makers, organisatoren en recensenten van het kinder- en jeugdtheater gaven aan de VTI-Studiedienst de opdracht het cijfermateriaal uit dit eindverslag op een rij te zetten en constateerden dat deze uitspraak geenszins met de realiteit strookt. Hun bevindingen:

Vóór de installatie van de R.A.T. (83-84) werd 59,6 milj. of 14,71 % van het totale theaterbudget voorzien voor kinder- en jeugdtheater. In het seizoen 87-88 adviseerde de R.A.T. 69,9 milj. te besteden, slechts 13,86 %.

In 83-84 waren er 5 kinder- en jeugdtheatergezelschappen erkend, 7 in 84-85. Voor 87-88 adviseerde de R.A.T. er nog slechts 3 te erkennen, waarvan 1 repertoiregezelschap. Dit roept vragen op zowel ten aanzien van het aantal gezelschappen als van de spreiding van kinder- en jeugdtheater in Vlaanderen.

In 85-86 werd Brialmont niet langer erkend, maar het hierdoor vrijgekomen budget (bijna 13 milj.) werd niet geïnvesteerd in de kinder- en jeugdtheatersector.

Onder het mandaat van de vorige R.A.T. kende slechts één gezelschap qua subsidiëring een normale evolutie.

De R.A.T. zegt in haar advies van 9 mei 1985 dat 5 miljoen een vitaal minimum is. Toch werd voor twee gezelschappen een lagere subsidie voorgesteld.

De projectsubsidie, bedoeld ter aanmoediging van nieuwe initiatieven, wordt tevens aangewend om de afbouw van gezelschappen te onderwerpen.

Alle erkende kinder- en jeugdtheater gezelschappen, behalve één, behoren tot de D-categorie. Structureel gezien is dit een zeer labiele situatie.

Kinder- en jeugdtheatergezelschappen hebben een kostenstructuur vergelijkbaar met andere gezelschappen. Maar daar de toegangsprijzen omwille van de specifieke doelgroep noodgedwongen minder dan de helft bedragen, liggen hun inkomsten veel lager."

(Perscommuniqué ondertekend door Raymond Bossaerts - Jeanne Pennings - Luc Frans - Christine De Weerd - Oda Van Neygen - Eva Bal - Bea Migom - Luk De Bruyker - Anne Brumagne - Johan De Feyter - Kristel Weerd - Oda Van Neygen - Eva Bal -

Subsidies van de Vlaamse Gemeenschap	1986-1987	1987-1988	1988-1989
A-gezelschappen:			
Koninklijke Nederlandse Schouwburg, Antwerpen	41.820.000	44.347.995	48.000.000
Koninklijke Vlaamse Schouwburg, Brussel	44.400.000	47.044.700	48.000.000
Nederlands Toneel Gent	47.680.000	50.582.223	50.800.000
Koninklijk Jeugdtheater, Antwerpen	37.000.000	38.606.028	40.700.000
B-gezelschappen:			
Reizend Volkstheater, Antwerpen	27.510.000	29.443.633	30.367.300
Mechels Miniatuurtheater	37.320.000	41.306.648	42.862.800
C-gezelschappen:			
Westvlaams Theater Antigone, Kortrijk	21.930.000	23.092.953	<i>naar D</i>
Nieuw-Ensemble-Raamtheater, Antwerpen	15.500.000	21.062.706	26.000.000
Fakkeltheater, Antwerpen	26.260.000	28.959.031	29.888.500
Arca/Nationaal Eigentijds Teater, Gent	22.220.000	24.463.111	25.244.100
Toneelgezelschap Ivonne Lex, Antwerpen	13.080.000	14.346.585	14.350.000
D-gezelschappen:			
Speeltheater, Gent	10.300.000	16.500.000	17.500.000
Kollektief Internat. Nieuwe Scène, Antwerpen	14.200.000	17.000.000	18.000.000
Brussels Kamer Toneel	12.240.000	12.240.000	10.500.000
De Korre, Brugge	6.000.000	6.000.000	6.400.000
Malpertuis, Tielt	7.500.000	8.000.000	8.500.000
Akt/Vertikaal, Gent	6.000.000	—	—
De Witte Kraai, Antwerpen	5.000.000	—	—
De Tijd, Antwerpen (1)	—	14.000.000	14.000.000
Het Trojaanse Paard, Brussel	5.000.000	6.000.000	—
Werkgroep voor Vormingsteater, Zomergem	5.800.000	6.000.000	6.000.000
Blauwe Maandag Compagnie, Antwerpen	—	6.000.000	7.000.000
De Zwarte Komedie, Antwerpen	5.500.000	7.000.000	8.200.000
Poëzien, Gent	—	3.000.000	2.000.000
Antigone, Kortrijk	—	—	13.000.000
Limburgs Project Teater, Beringen	5.500.000	7.000.000	5.300.000
Tiedrie, Berchem	5.330.000	6.000.000	6.400.000
Stekelbees, Gent	6.000.000	9.000.000	9.000.000
TOTAAL:	429.090.000	486.995.613	488.012.700

(1) Het gezelschap De Tijd ontstond vorig jaar uit het samengaan van AKT/Vertikaal en het Gezelschap van De Witte Kraai.

Bea Migom - Luk De Bruyker - Anne Brumagne - Johan De Feyter - Kristel De Weerd - Stef Ampe - Guy Casiers - Fric Depraetere - Mieke Felix - Marleen De Windt - Marc Verstappen - Greta Depaep - Dirk Vanhaute - Walter Merhotte - Marc Maillard - Staf Pelckmans - Paul Sergier - Thérèse Lowagie - Barbara Wyckmans - Annemie Lobbstaël - Michel Price).

29 juni 1988

Na discussie (lobby?) binnen de Vlaamse Executieve worden de subsidies bekendgemaakt voor het nieuwe theaterseizoen '88-'89. Het ontwerpbesluit wijkt af van de voorstellen van de R.A.T.

„Dankzij een herschikking van de beschikbare middelen (circa 488.000.000 fr.)”, zo luidt de persmededeling van het kabinet-Dewael, „heeft de Executieve het aantal niet meer erkende en gesubsidieerde gezelschappen tot één kunnen herleiden. De R.A.T. stelde in haar advies vier schrappingen voor. Op deze wijze werden het Brussels Kamer Toneel

(BKT), het Theater Poëzien en het Limburgs Project Theater weer opgevestigd. Het vierde gezelschap, met name Het Trojaanse Paard, dat thans geen erkenning meer geniet, zal verder kunnen gefinancierd worden vanuit de „projectenpot”, bestemd voor de financiering van experimenteel theater.

Theater Poëzien wordt ook dit jaar betoelaagd niettegenstaande het ongunstig advies van de R.A.T., omwille van de inspanningen die geleverd worden op het vlak van toneelspreiding naar scholen, te zamen met exemplarisch management.

Het behoud van het Brussels Kamer Toneel in de vigerende subsidie-regeling van het theaterdecreet is een duidelijk bewijs van het grote belang dat Patrick Dewael hecht aan het voortbestaan van een Vlaams kamergezelschap in de Brusselse agglomeratie. Rekening houdend met het advies van de R.A.T. zal er bij de leiding op gewezen worden dat dringend het artistieke en financiële management dienen aangepast te worden, zodat hieruit de nodige gevolgtrekkingen

kunnen gemaakt worden voor het seizoen 1989-1990.

Het Limburgs Projekt Teater (LPT) heeft in de loop van seizoenen 1987-1988 een aantal interne problemen onderhouden. Op basis van dit gegeven vond de R.A.T. het niet meer wenselijk een erkenning te verlengen. Met het oog op het in stand te houden van het enige professioneel theatergezelschap uit Limburg en in het vooruitzicht van zowel een programmatorische als administratieve heropbouw van het L.P.T. heeft Patrick Dewael voorgesteld dit gezelschap voor het seizoen '88-'89 te behouden zij het met een lager subsidiëeringsbedrag dan vorig seizoen.”

Tot daar de mededeling van het kabinet, waarbij nog aangestipt moet worden dat Antigone (Kortrijk) van de categorie C-gezelschappen (Kamertoneel) naar de categorie D (Experimenteel theater en vormingstoneel) is verhuisd.

Twee dagen later begint boekhoudkundig het nieuwe theaterseizoen.

Etcetera

Jan Decorte, een hofnar weggestuurd

Bij de jongste verdeling van de theatersubsidies heeft minister Dewael het advies van zijn R.A.T. op verscheidene punten naast zich neergelegd. In één welomschreven geval is hij de R.A.T. bijgetreden: de groep Jan Decorte & Co verliest de overheidssteun. Zonder dat er een haan naar kraait, verdwijnt een van Vlaanderens merkwaardigste regisseurs uit het officiële theaterveld.

Ik ben in 1970 medeoprichter geweest van Het Trojaanse Paard, dat later HTP werd en nog later Jan Decorte & Co en ik ben tot in de voorlaatste fase bij het beheer van de groep betrokken gebleven. Als “nauwe verwante” zou ik er niet moeten over schrijven. Het stilzwijgen rond dit verdwijnen is echter zo flagrant, dat ik het eerlijkheidshalve moet doorbreken.

Ik wil het hier niet hebben over de brede context van het beleid, noch — specifiek — over de Brusselse situatie waar nu als erkende beroepsgezelschappen alleen de K.V.S. en het B.K.T. overblijven, noch over de dubieuze lobby's waardoor sommige negatief geadviseerde groepen hun subsidies wel terugkrijgen; ik wil het alleen hebben over dat waarover het uiteindelijk uitsluitend zou moeten gaan, t.w. de intrinsieke waarde van een theaterarbeid ontwikkeld door een regisseur over meer jaren.

Jan Decorte is lesgever geweest aan het Conservatorium te Brussel waar

hij o.m. de schoolvoorstelling *Cymbeline* regisseerde, die uitgenodigd werd op het Holland Festival. Onder de studenten die hij opleidde vinden we namen als Viviane De Muynck, Dirk Van Dijck, Willy Thomas, Mieke Verdin... om er maar enkele te noemen.

Decortes produktie van *Maria Magdalena* (Kaaithheater 1981) was een mijlpaal in de Vlaamse theaterontwikkeling en zou lange tijd een referentiepunt blijven vooral m.b.t. de wijze waarop vandaag klassieke teksten gehanteerd kunnen worden.

Zijn indringende voorstelling van Müllers *Hamletmachine* betekende meteen de start van een Vlaamse traditie in Müller-ensceneringen. *King Lear* (Kaaithheater 1983) sloot een periode af van consequent onderzoek naar klassieke theater teksten. Met *Scènes/Sprookjes* en de daarop volgende voorstellingen *Mythologies* en *Anatomie* bracht hij bewust een breuk aan in zijn ontwikkeling; hij begon teksten uit elkaar te rijten en in te bedden in een theatertaal waarin beelden, bewegingen, voorwerpen minstens even belangrijk werden als woorden. Na deze reeks begon hij in een derde fase zelf teksten te schrijven: nieuwe komedies zoals *Kleur is Alles* of verregaande aanpassingen zoals *In het Kasteel* (naar Hamlet) tot slapstickvoorstellingen als *Stuk stuk* en *Inondertussendoor*. Velen die in Decortes “klassieke” periode enthousiast waren over zijn werk, haakten stilaan af en omge-

keerd wist hij met zijn laatste werkstukken — gemaakt en gespeeld met veel métier — andere publiekslagen aan te boren.

Smijdt men iemand met zo'n curriculum weg? In Vlaanderen blijkbaar wel.

Wie van tragedies naar komedies overstapt, is per definitie verdacht. De rol die Jan Decorte in het Vlaamse theater heeft gespeeld, is tot op het laatste moment gezond subversief gebleven. In die zin heeft hij de historische lijn van Het Trojaanse Paard over HTP naar Jan Decorte en Co op consequente wijze doorgetrokken: van een eerder rationele-inhoudelijke maatschappelijke revolutie, over het fundamenteel op de helling zetten van theater vormen, tot een subversieve guerilla in Theaterland. Als een grijnzende hofnar is Jan Decorte met grote vuile voeten door de theater en de maatschappelijke realiteit gelopen. Codes, normen, fatsoen: het kon hem allemaal gestolen worden. Dat werd hem niet in dank afgenomen.

Maar een koning die zijn hofnar wegstuurt, bekent dat zijn rijk ziek is, bekent dat zijn gezag op lemen voeten berust en dat zijn beleid zo broos en wankel geworden is dat zelfs de zuurstofbrengende kritiek van een luciede en wijze dwaas hem angst inboezemt. Zover staan we. Het lijkt meer dan tijd om hieruit conclusies te trekken.

Marianne Van Kerkhoven